

HEIKKI YLIKANGAS

Käsitysten eroavuudesta

■ Petri Karonen on oikeassa siinä, että käsityksemme Ruotsin suurvalta-ajasta eroavat. Minusta nuijasota – talonpoikaissota suomalaisittain – ei ole vain historiankirjoituksen koetinkivi vaan myös vuosisataisen historiallisen kehityksen keskeinen solmu kohta. Se poisti viimeisetkin pidäkkeet sääty-yhteiskunnan tulolta. Puheet 1600-luvun talonpoikien tasavertaisesta vuoropuhelusta hallituksen kanssa ovat katetta vailla.

Talonpoikien vaikutus valtiopäiväpäätöksiin oli jokseenkin olematon. Voudit ja heitit seuraten maaherrat ja tuomarit olivat velvoitettuja pitämään huolta siitä, ettei rettelöitsijöitä valittaisi edustajiksi. ”Valituksi” tulikin joukko muita kuin juuri talonpoikia. Samat tahot avustettuna papistolla manipuloivat talonpoikien valtiopäivävalituksia poistaen niistä kohdat, ”joita hallitus ei voinut sietää”. Säädyn istunnoissa hallituksen valitsema kirjuri valvoi päätöksentekoa. Tärkeimmistä päätöksistä vastaavaan salaiseen valiokuntaan talonpoikia ei laskettu. Tarpeen tullen hallitus vei tahtonsa läpi turvautuen valiokuntavaltioapäiviin, joille talonpoikia ei vaivattu lainkaan, tai sitten maakuntakokouksiin, joita sen oli helpointa painostaa. Jos sitten niskoittelua kuitenkin esiintyi, se saatiin kummasti laantumaan joko majesteettirikossyytteillä tai menetelmällä, jota sovellettiin esim. vuonna 1624. Silloin hallitus antoi polttaa kapinoivan smoolantilaiskylän asukkaineen päivineen.

Ei totisesti ihme, että talonpojat anoivat alamaisesti vapautusta pakosta osallistua valtiopäiville. Syystä Eino Jutikkala toteaa, että ”valtiopäivät olivat kansalle vain vastenmielinen velvollisuus saapua ankaran painostuksen alaisena antamaan myönnytyksensä uusia sotia, uusia väenottoja ja uusia veroja koskeviin hallituksen esityksiin”.

Tätä arviota ei muuta toiseksi se, että talonpoikia käytettiin joskus valtiopäivillä

hyväksi, näin mm. itsevaltiutta tai reduktiota toteutettaessa. Talonpoikien valtiollinen asema kohentui vasta myöhään 1700-luvulla, ei enemmin. Niin syvän viillon talonpoikaissotien aikakausi jätti. ■

Keskustelu Petri Kerosen kirjasta päättyy tähän.

Toimitus